Tíðindablaðið
sosialurin
Nr. 96 Mikudagur 22. mai 1996 | 70. árgangur | Krónur 7,00

Farið verður til verka í Lopra fyrsta dagin

baksíðan

Landsverkfrøðingurin um bygnaðarbroytingarnar:

Aðalstjórarnir mugu hava ótrúligt sjálvsálit

– Tann sum ætlar at søkja eitt av teimum seks aðalstjórastørvunum, skal duga alt, og tað er ómøguligt at samanfata í einum persóni, sigur Henning Jacobsen, sum ikki hevur nógv góð orð at geva uppskotinum

síða 8-9

Suni á Dalbø, samfelagsfrøðingur um komandi oljuvinnuna:

Vit mugu arbeiða saman og fyrireika okkum væl

Miðvingurin Súni á Dalbo hevur júst lokið prógv sum samfelagsfrøðingur á Aalborg Universitet. Hann skrivaði høvuðsupgávu um komandi føroysku oljuvinnuna. Hann ávarar móti sjálvdrátti innan oljuvinnuna. Hann sigur, at við samstarvi er einki til hindurs fyri, at Føroyar og ein oljuvinna kunnu virka saman

síða 8-9

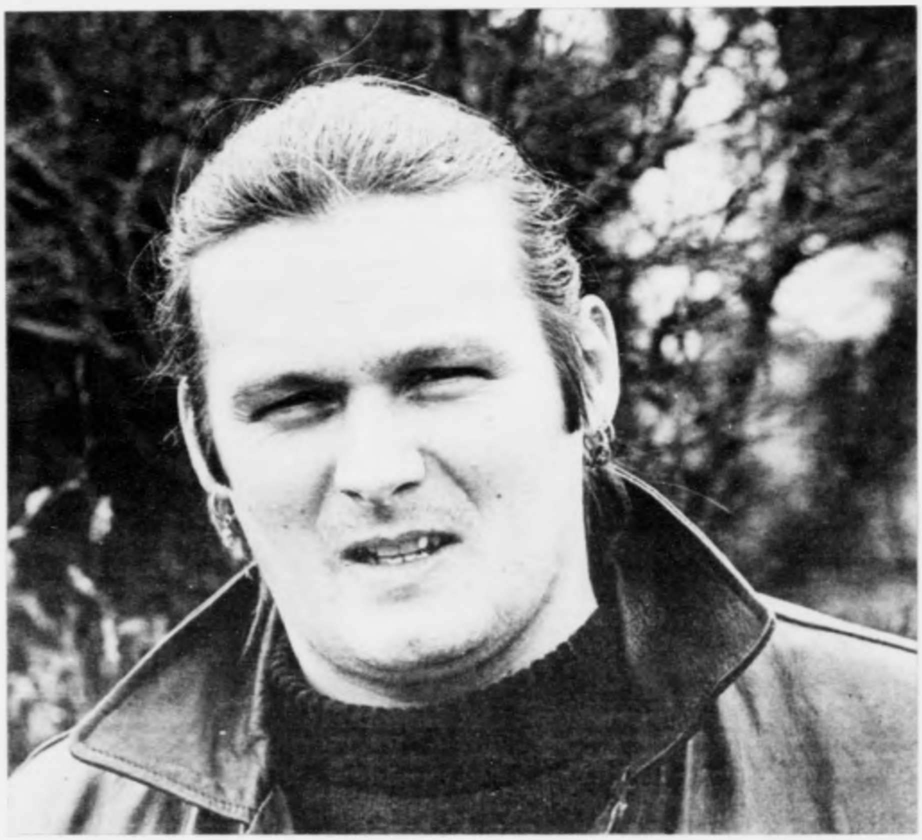

Suni á Dalbø, samfelagsfrøðingur: -Vit mugu fyrireika okkum ómetaliga væl til eina komandi oljuvinnu. Mynd Jan

Suni á Dalbø, samfelagsfrøðingur um eina komandi oljuvinnu:

Smá stig á røttu leið tað skilabesta

Hann ávarar móti sjálvdrátti í eini komandi oljuvinnu. Skulu føroyingar klára at taka ímóti teirri stóru avbjóðing, sum ein oljuvinna er, mugu vit arbeiða saman og fyrireika okkum væl. Eydnast hetta er einki til hindurs fyri, at Føroyar og oljuvinnan kunnu virka saman. Hetta heldur Suni á Dalbø, sum júst hevur lokið prógv sum samfelagsfrøðingur við endaligu uppgávu síni um Føroyar og oljuna.

Jan Müller

Tað gerst alt meira vanligt, at føroyingar, sum útbúgva seg í útlandinum, velja at viðgera eina komandi oljuvinnu í endaligu høvuðsuppgávuni.

Herfyri tók miðvingurin Suni á Dalbø endaligt prógv í samfelagsfrøði við serligum atliti til altjóða viðurskifti - "cand. scient. soc." - við lærda háskúlan í Aalborg. Sum partur av útbúgvingini arbeiddi hann í eina tíð á ST-høvuðsborgini í New York.

Undir tí áhugaverda heitinum "Færøerne og Olieindustrien - et umage par" hevur hann gjørt eina høvuðsuppgávu, sum fyllir góðar 100 síður.

Sosialurin hevur tosað við Suna á Dalbø, nú hann er komin heimaftur á klettarnar og roynir at finna sær arbeiði her.

Nógv tosa um oljuna

Hví valdi hann tá at gera høvuðsuppgávuna um Føroyar og eina komandi oljuvinnu?

Suni sigur, at hann øll tey fyrstu árini arbeiddi við uppgávum, sum einki høvdu við Føroyar at gera. Hetta fyri at kunna kenna sítt fak betur.

Men tað hevur alla tíðina verið ætlanin at enda við eini uppgávu um føroysk viðurskifti, og í henni brúka ta fakligu vitanina, sum er fingin øll árini.

Orsøkin til at hann valdi oljuna var tann, at hetta er eitt mál, sum er alsamt meira og meira frammi í fjølmiðlunum. Ein kundi merkja, at fleiri fólk sóu oljuna sum nakað positivt, nakað, sum kundi vera við til at menna og betra um støðuna í samfelagnum, sigur hann.

-Eg helt, oljuna kunna gerast eitt so týðandi mál fyri Føroyar, og tá hugsað varð um, hvussu lítið varð kjakast um evnið við undantaki av tí, sum er borið fram í avísum fjølmiðlum, valdi eg júst hetta evnið. Kanska tað kundi vera við til at fáa gongd á orðaskiftið.

Mugu ansa okkum

Og nú hann hevur brúkt drúgva tíð uppá hesa spennandi og sera forvitnisligu uppgávuna, spurdu vit, hvørja niðurstøðu hann er komin til?

Hana kundi eg longu havt skrivað niður áðrenn, soleiðis at skilja, at tað skal ikki stórt hugflog og vit til fyri at sigga, at vit mugu ansa eftir ikki at blása eina nýggja ballón upp, sum lætt kann bresta.

Tá vit hava sæð, hvussu fiskivinnan hevur klárað at yvirupphita samfelagið, er greitt, at tað skal ikki nógv til, fyrr enn ein oljuvinna kann gera hetta sama.

Suni á Dalbø heldur sjálvur, at smá stig á røttu leið er besta gongdin fyri okkum føroyingar í eini komandi oljuvinnu.

Hann heldur, at vit fyribils bara eiga at gera íløgur, har íløgan hevur eitt varandi virði - sjálvt um eksternir faktorar velja og vilja nakað annað.

Tær íløgurnar, sum skulu gerast í Føroyum, skulu í so stóran mun sum gjørligt kunna brúkast til nakað, uttan mun til um oljufelagini bráddliga fara at siga, at her var eingin olja ella, at tað tekur 20 ár ístaðin fyri 10 at koma í gongd.

Tá má ikki koma hartil, at eitt oljufelag knappliga kann loyva sær at siga, at nú flytur tað alt sítt virksemi til annað pláss, og at vit tá standa eftir við einum útbygdum infrastrukturi, rørleiðingum o.s.fr., sum einki virði hevur í sær sjálvum uttan so, at oljufeløgini eru við.

Eiga at fara í gongd

Suni á Dalbø heldur, at vit eiga at meta um allar vandar og eisini hetta, at vit kunnu verða rakt av eini umfevnandi oljuvanlukku, sum kann leggja alt lamið.

Men hann heldur ikki, at slíkt eigur at forða fyri, at vit fara í gongd.

Hvat viðvíkur reglum og treytum fyri eina komandi oljuvinnu heldur Suni á Dalbø, at tá talan er um skattaskipanir og avgjøld, eiga vit ikki at læsa hesi føst frá byrjan.

Nógv meira umráðandi fyri okkum mótvegis oljufeløgunum er at kunna gera sáttmálar við feløgini um útbúgvingar og arbeiðspláss yvir eitt longri tíðarskeið.

Í uppgávuni umrøður Suni á Dalbø eisini sera torføra leiklutin hjá eini lítlari tjóð sum tí føroysku at skula samráðast við tey stóru transnationalu oljufeløgini.

Mugu gera okkum út til at vera ein góður samráðingarpartur

Hvussu heldur hann tá, at vit skulu fyrireika okkum uppá at kunna vera ein góður samráðingarpartur - hava vit í veruleikanum nakran møguleika at vera ein nóg góður mótpartur og harvið tryggja, at vit ikki verða snýtt ella yvirrend av teimum stóru oljugigantunum?

Eg meini ikki, at støddin ger hetta ómøguligt, men nettup búskaparliga og fyri tað geografiska støðið okkara ger, at júst tann spurningurin verður so týdningarmikil fyri okkum í mun til onnur lond, har talan er um meira "natúrligar" samarbeiðspartnarar, tá hugsað verður um støddina á oljufeløgum samanhildið við t.d. bruttotjóðarúrtøkuna hjá einum landi.

Í Føroyum er støddar- og ressursmunurin øgiligur. Tí skal nettup tað at fyrireika seg so væl sum tilber takast í størsta álvara.

Suni á Dalbø ávarar annars móti teimum negativu

➤➤

Vit mugu gera okkum út til at kunna vera ein góður samráðingarpartur, tá týðandi avgerðir skulu takast saman við oljugigantunum, heldur Suni á Dalbø. Tekningina hevur Óli Petersen gjørt og er frá baksíðuni í Sosialinum

Suni á Dalbø, samfelagsfrøðingur um kravið til føroyingar:

Eins professionell sum oljufeløgini

-Ansa vit ikki væl eftir verða vit koyrd um koll av oljufeløgunum. Teirra uppgáva er at fáa sum mest burtur úr. Tess minni vit fáa burtur úr í einum samarbeiði, tess meira fáa oljufeløgini. Tey sita ikki sum smáir pedagogar, ið skulu tryggja, at ein Tummas í Kvívík og ein Hanus í Klaksvík fáa nakað av køkuni. Oljufeløgini eru professionell við samráðingarborðið, og vit føroyingar mugu gera okkum út til at vera eins professsionellir

Jan Müller

Við uppgávu síni hevur Suni á Dalbø ynskt at fáa eitt meira breitt og grundleggjandi orðaskifti um Føroyar og oljuvinnuna.
Tað er umráðandi, at fleiri fólk luttaka í hesum kjakinum, soleiðis at vit fáa sum mest við - at vit alla tíðina seta teir røttu og krittisku spurningarnar.

Útgangsstøðið má vera, at vit ikki uttan víðari taka fyri góða vøru alt tað, sum tey stóru oljufeløgini halda og siga. At t.d. eitt av feløgunum í stóra AP Møller samtakinum sigur, at tað eru vatntøtt skott millum tað og onnur feløg í samtakinum, eiga vit ikki bara at gleypa sum endaliga sannleikin. Eg sigi ikki vit skulu upptata oljufeløgini sum okkara fíggindar men vit eiga at vera varin og seta spurningar.

Suni á Dalbø heldur eitt tað mest umráðandi fyri okkum føroyingar, sum

skulu vit vera við í eini oljumenning, vera, at vit eyg leiða oljufeløgini og eisini aðrar luttakarar í vinnuni sum nøkur, ið arbeiða fyri og verja nøkur heilt serlig áhugamál.

Oljutvrisitingin og tey fólk her starvast eiga ein týðandi leiklut í tí orðaskifti sum eigur at verða um eina komandi oljuvinnu heldur Suni á Dalbø

>>

avleiðingum sum eitt nú sjalvdráttur hjá einstøkum vinnulívsmonnum, fyritøkum og øðrum kann hava við sær. Hesin sjalddráttur kann syndra eitt samarbeiði, sum annars hevði verið møguligt og av alstórum týdningi. Eisini vísir hann til vandan við ósemju millum almennar stovnar og landsstýrið. Verða hesi viðurskifti ikki tikin í størsta álvara er vandi á ferð og kann tað fyrikoma einum fyri okkum sunnum og góðum útvikling.

Suni á Dalbø telist ikki millum teirra, sum halda, at vit heilt eiga at seta fótur í spenni móti eini komandi oljuvinnu.

Hann heldur tó, at tað krevur ómetaliga nógv av okkum at skula taka ímóti hesi avbjóðing, og her hugsar hann ikki minst um týdningin, sum eitt samarbeiði kann hava fyri at koma væl frá byrjanini.

-Eru vit varug og vitandi um vandarnar - at henda nýggja avbjóðing setir stór krøv til neyva fyrireiking - nettup tí vit eru so fá - tá síggi eg sjálvur ikki, at nakað er til hinders fyri, at Føroyar og ein oljuvinna kunnu virka saman — ja ganga hond í hond.

Eiga at vera varin

-Siga oljufeløg, at føroyska samfelagið kann bera eina oljuvinnu, og at hon verður til gagns fyri Føroyar, so kann tað væl vera rætt. Men tað má frá fyrsta degi takast við størsta varsemi.

Av royndum vita vit, at føroyingar hava verið avbera góðir til at taka orð fyri góða vøru, og tað eri eg bangin fyri kann koma at endurtaka seg í oljuvinnuni.

Vit hava sæð, hvussu føroyingar í samráðingum hava tikið eitt orð fyri at vera eitt orð, men eru komnir aftur við øngul í reyv.

Føroyingar eiga við hesum í huga at vera sera varnir og krittiskir mótvegis øðrum uttan tó at mótarbeiða ella steðga gongdini.

Suni á Dalbø heldur tað eisini vera umráðandi, at vit føroyingar sjálvir duga at rokna okkum fram til, hvørji áhugamál aðrir kunnu hava í sambandi við eina møguliga oljuvinnu í Føroyum.

-Vit mugu ansa eftir ikki at enda aftur sum í 80-unum, tá bløðini vóru sera partapolitisk og loftmiðlarnir ov óbúnir - og tað tí vórðu settir alt ov fáir krittiskir spurningar um gongdina.

Føroyskir politikarar passivir

Undir kanningum sínum í sambandi við uppgávuna hevur Suni á Dalbø lagt til merkis, at føroyskir politikarar eru sera varnir við at siga nakað.

-Teir tykjast at bera ótta fyri at skula tosa um nakað, teir ikki hava nóg gott skil á. Teir hugsa møguliga eisini, at leggja teir ov stóran dent á nakað, sum ein enn ikki veit nakað um við vissu, so kann hetta virka niðursetandi fyri trúvirði okkara mótvegis donsku stjórnini.

Orðaskiftið sum heild í Føroyum sær út til at fylgja landsstýrinum og tingmonnum. Fær tú tingmenn og landsstýrismenn at tosa alment um viðurskiftini, so fær tú oftani eisini fjølmiðlarnar við.

Suni á Dalbø heldur ikki, at tað er ov seint nú at taka upp eitt veruligt orðaskifti um oljuna, men hann ávarar og vísir til orðini hjá Henning Jacobsen, landsverkfrøðingi herfyri, har hann vísti á, at koma vit ikki við beinanvegin, so kemur tað okkum aftur um brekku seinni. Endin verður nevniliga tann, at prosessin yvirhálar okkum, soleiðis at vit als ikki kunnu vera við.

Oddafólk við í orðaskiftið

Suni á Dalbø heldur annars, at tað kann vera óheppið fyri almenna orðaskiftið, um tey, ið standa á odda fyri menningini, treyðugt ella als ikki vilja uttala seg um nakað og bara vísa til politikararnar - og við hesum sipar hann m.a. til leiðaran á Oljutvrisitingini og formannin í Oljuráðleggingarnevndini.

Eg havi lisið fleiri av samrøðunum, sum hava verið við hesar báðar fremstu oddamenninar í oljumálinum, men teir tykjast ikki vilja uttala seg beinleiðis ella ítøkiligt um nakað, sum kann vera eitt íkast til eitt alment orðaskifti um eina komandi oljuvinnu. M.a. hava vit bara hoyrt teir siga, at hetta og hatta kunnu teir ikki svara uppá ella siga nakað um, tí tað er ein politiskur spurningur.

Eg skilji væl, at teir sjálvandi ikki kunnu uttala seg um øll viðurskifti. Men hugsa vit um leiklutin hjá leiðaranum á Oljutvrisitingini, so er hann ikki bert fyrisitingarligur. Hann átti eisini uppá onkran máta at verið skapandi. Nú kenni eg ikki arbeiðssetningin hjá hesum báðum oddamonnunum í oljumálinum, men er hann forðandi fyri teirra skapandi virksemi, tá eigur hann at verða broyttur.

Tað mugu m.a. vera tey fólkini, sum dagliga arbeiða við hesum málunum, sum eisini eru við til at skapa og mynda orðaskiftið.

Uppgávan hjá oljufeløgunum er fyrst og fremst at fáa sum mest burtur úr til sín sjálvs. Teirra uppgáva er ikki at tryggja, at ein Tummas í Kvívík og ein Hanus í Klaksvík fáa nakað av køkuni

Pressan má vera krittisk

Suni á Dalbø heldur tað annars vera ábyrgdarleyst, tá politikarar og onnur skuldseta fjølmiðlarnar fyri líkt sum ólíkt, tá hesir royna at hava eina krittiska rødd framm móti ávísum viðurskiftum í sambandi við gongdina í oljumálinum.

Hann heldur nettup tað er so týdningarmikið, at vit fáa svar uppá teir spurningar, ið settir verða.

Suni á Dalbø leggur stóran dent á, at ikki tvídráttur, spjaðing og politisk líkasæla koma at eyðkenna gongdina, nú vit skulu til at byggja upp eina oljuvinnu.

-Verður hetta kortini leiðin, tá hava vit als einki at gera í eini oljuvinnu.

Hann heldur annars, at vit skulu taka avbjóðingina frá oljuvinnuni sum nakað positivt.

-Kunnu vit brúka hana til at fáa okkum sjálvur at viðurkenna, hvussu umráðandi tað er at taka annað skinn um bak fyri at stýra soleiðis, at vit fáa sum skilabest burturúr, tá er nakrað vunnið. Vónandi

Framhald á síðu 10

Frá PIZZARIA

Nýggjur og størri MATSEÐIL

Minnist til heimkoyringartilboðið!

Vinarliga bíleggið borð í góðari tíð.

PIZZARIA - Tlf. 18866

JA! Eg gerist haldari av Tíðindablaðnum Sosialinum og fái blaðið **5 ferðir um vikuna**.

❑ Haldarar í Føroyum:	230 kr./ársfj.
❑ Haldarar í Danmark:	425 kr./ársfj.
❑ Haldarar í Danmark (5 bl. í senn):	340 kr./ársfj.

Onnur lond/Ymiskir prísir

Til ber **altíð** at gerast haldari og goldið verður bert fyri bløðini, ið eftir eru av ársfjórðinginum.

Navn: ______________________

Bústaður: ______________________

Bygd/býur: ______________ Tlf. ________

Okeypis

Sosialurin rindar postgjaldið

Tíðindablaðið
Sosialurin
Postboks 76,
FR-110 Tórshavn

Framhald av síðu 9

kann oljuvinnan enta disiplinera okkum til veruleikan ár 2000

Mugu ansa eftir

Hóast hann ikki heldur, at vit skulu upptala oljufelögini sum nakran tiggjinda, so eiga vit at ansa eftir ikki at verða koyrd um koll av teimum.

-Teirra uppgáva er at fáa sum mest burturúr. Tess minni vit fáa burtur úr einum samarbeiði, tess meira fáa oljufelögini. Tey sita ikki við leiklutinum sum nakrir smáir pedagogar, ið skulu tryggja, at ein Tummas í Kvívík og ein Hanus í Klaksvík fáa nakað ella nokk av kökuni.

Oljufelögini eru at sammeta við sera professionell samráðingarfólk, sum eru von við at møta sínum javnlíkum. Og møta tey einum mótparti, sum ikki kennir sína vitjunartíð og megnar uppgávuna at fáa sum mest í sín part, tá verður hesin við svidusoð. Tí er tað so ómetaliga umráðandi, at vit føroyingar gerast meira professionell, tá vit skulu til at samráðast um býti av oljuinntøkunum.

Bíðar við spenningi eftir oljufrágreiðing

Suni á Dalbø er millum teirra, sum spentur bíðar eftir at síggja komandi frágreiðingina frá Oljuráðleggingarnevndini.

Tá fyrru frágreiðingina hevur hann lisið á tamb. Stóri vandin við henni var og er, heldur hann, at hon bara reksar upp møguleikar og hvussu tað so kann fara at gangast.

Eg meini, at vit áttu eisini at fingið eitt útkast frá nevndini um, hvussu hon heldur tað eigur at verða gjørt.

Nevndin eigur eftir míni meting í sínum tilmæli eisini at prioritera møguleikarnar.

Eg loyvi mær annars at ivast í, um tað fer at eydnast nevndini at loysa upp fyri einum breiðum kjaki men vit kunnu so bert vóna tað og síggja fram til eitt gott og breitt orðaskifti um hetta so stóra og týdandi mál.